

Carl Henrik Svenstedt: Tal på nationaldagen 2013

Datum
6 juni 2013

Plats
Mjölby

Välkomna alla Hargbor, Järstadbor, Bjälbobor etcetera. Kort sagt alla Mjölbybor. 26.230 stycken skulle ni ha varit. Men kanske inte alla fick ledigt? I vilket fall är jag mycket hedrad över att få tala till er som kom, på vår nationaldag. Jag säger då välkommen till alla svenskar, finnar, tyskar, kroater, jänkare och perser etc som bor här i faggorna. Dvs alla Sverige-bor! Jag ska strax utbreda mig lite om det begreppet. Men först ska jag säga något om mina hem-socknar. De är tre stycken. När jag läser på inför det här talet upptäcker jag att Mjölby lagt beslag på alla tre. Faktiskt har 11 oberoende socknar från min barndomstid inkorporerats i Mjölby Kommun. Det har skett under den tid jag själv levtt som invandrare i Malmö, Köpenhamn och Paris. Att jag tänker i socknar, och räknar kyrktorn, beror helt enkelt på att far min var präst här. Vi var prästungar. I Västra Harg nämligen. Men jag föddes i Vallerstad där far min var komminister, och är döpt i Järstad kyrka. Jag är alltså ett barn av slätten, sen uppvuxen i skogen. Det bästa av båda. Vi kom till Västra Harg mot slutet av världskriget. 1944. Där upptäckte vi att Hargborna betraktade sin socken som störst i bygden. Mjölby var mera en järnvägsknut där man handlade kläder, gick i Folkets Park och tog tåget. Om man nödvändigtvis behövde resa nånstans. Det behövde vi egentligen inte på den tiden. ”Harg är ju större än Mjölby!” sa dom. Det trodde jag betydde att det bodde mer folk i Harg än här inne i trädgårdsstaden. Och på den tiden var det folk överallt ute i socknarna. Harg räknade ungefär 2.000 personer då. Det fanns minst 300 torp ute i markerna. Alla finns med på en karta jag fått. Mjölby har fö flyttat några riktiga byggnadsjuveler av de ställena hit till Hembygdsgården. Där står t ex Augusta i Backs torp. Bror min hävdar att också lofthuset kommer från oss. Men varsågod och behåll, på den här underbara platsen där alla kan njuta av byggnaderna! Fast nu vet jag bättre om folkräkningen. Mjölby hade faktiskt över 6 tusen invånare redan då. 1944. Och stan växte snabbt. Medan Harg backade. Men – när jag tittar på den aktuella kommunkartan, då ser jag att Hargborna inte hade så fel i alla fall. Västra Harg är faktiskt störst! Än idag. Till ytan, alltså. Det största landområdet i storkommunen. Vad folk angår kanske

man idag kan få ihop något 1000-tal själar om man räknar in alla sommarbor. Nåväl: idag är det ju national-dag, inte kommun-dag eller socken-dag! Vi ska tänka stort. Och lite mer komplicerat. Jag ska säga några ord om nationalismen. Det är så att jag just kommer från Alexander den stores lilla hemstad Pella i norra Grekland. Det var det första han lade under sig. Sen tog han grannbyn. Den gav han till sin lillasyster. Och döpte om den till Thessa-lo-Niki. Namnet lär ska betyda ”Ännu en härlig seger!” Det var härifrån han startade sin väldiga marsch genom hela den kända världen. Hans armé växte ständigt medan de tågade ända bort till floden Indus stränder. Och då kan man fråga sig vad som drev honom att lägga under sig världshistoriens kanske största välde? Var Alexander bara en makedonsk ärkenationalist som ville göra hela världen grekisk? (Rättare sagt hellensk.) Eller var han den förste internationalisten; ville han forma en glittrande mosaik av alla dessa gamla högkulturer: perser, egyptier, indier? Dessvärre inte. Alexander den store var som alla andra tyranner i grunden ganska liten, mänskligt sett. Han slaktade och förgjorde allt som stod i hans väg. Så slutade det också lika eländigt för honom. Han dog sjuk och eländig sina ruiner, precis som alla andra tyranner. Hitler i sin förkolnade bunker. Saddam Hussein i jordhålan. Moammar Khadafi i en avloppstrumma. I min generation handskas vi också försiktigt med nationalismen. Vi växte upp under dess värsta och mest grymma avarter. Hitler i Tyskland, Mussolini i Italien, Franco i Spanien. Quisling i Norge... Vi är överkänsliga mot den nationalism som bara är en förevändning för att förtrycka andra, erövra och tukta. Som drivs av fanatism och övermänniskoideal. Och som saknar förmåga att känna in och leva tillsammans med, eller vid sidan av, andra folk och kulturer. Berikas och förstärkas av det annorlunda. Det hör till historien att under krigsåren impregnerades vi med storsvenskhet och blågul nationalism. Folket var hotat, nationen måste hållas ihop! Jag gjorde ett radiospel om en av de mest nationella tillställningarna i riket. Nämligen Ombergstinget som faktiskt hölls den 6 juni. Det kunde vara uppåt 15 000 människor som drog upp till Hjässan. Där kunde de det året jag berättade om, 1936, lyssna på Prins Wilhelm, biskop Andrae, diktaren Ossian-Nilsson och andra storheter. Och allt bandades av Sveriges Radio-Stockholm Motala. Vårt program blev ett av de mest repriserade i Sveriges Radio. Det kom också ut i bokform. Böckerna är för länge sedan slutsålda. Men särskilt för idag har jag låtit göra en begränsad CD-utgåva med hela programmet och alla originalinspelningar. Skivorna finns nere i Hembygds museet för den som är nyfiken. I min generation har vi också fått fundera mycket över vilka andra vägar det finns. Till nationell sammanhållning. Att nämligen harmonisera livsvillkor

och vardag för människor som slår sig ner på samma plats – men kommer från olika håll. Att bygga en bra nation på en god nationalism. Jag tror att den goda nationalismen helt enkelt är en intresse-gemenskap. Man håller ihop och drar åt samma håll, med sina olika förmågor. Eftersom det gynnar helheten, det gemensamma! Och ”intresset ljuger inte” säger talesättet. Ord är viktiga när man talar om så känsliga saker. Herman Lindqvist fick en gång en snilleblix. Han föreslog i ett anförande uppe på Kungliga slottet där jag råkade vara med att man skulle ge alla som bor i det här landet samma namn: Sverige-bor. Så gör dom ju i Finland som än en gång legat steget före oss. Alla där är finländare. Det är en nationsbeteckning. Sen är somliga finnar, somliga svenskar, somliga finlandssvenskar. Som Herman själv. Det är en administrativ och legal benämning som talar om var man bor, betalar skatt och fullgör sina medborgerliga plikter. En legal och demokratisk rättighet. Den behöver inte blandas ihop med vad man är för folk, vilket är en social och kulturell historia. Gjorde man så kanske man skulle slippa en del av det tjafs som ni-vet-vem håller på med. Storkommunerna har ju också den utmaningen. Det måste vara maktpåliggande för Stadshuset i Mjölby att driva en politik som skapar ett upplevt likaberättigande och därmed solidaritet i helheten: Längst ute på slätten, djupast nere i skogsbygden. Att det aldrig blir ”vi” och ”dom”. När jag forskade kring detta upptäckte jag att det faktiskt inte finns någon gemensam kommun-dag här. ”Mjölby-dagen”. För alla Sverigebor på trakten. Hur låter det? Uppslaget är gratis. Med det tackar jag för att ni kom, och tack för att ni lyssnade. Jag återvänder gärna som invigningstalare när den första Mjölby-dagen instiftas. Då ska jag berätta mer om den underbara socknen Västra Harg där jag har mina rötter.

Taggar

2010-tal, 2013, Man, Nationaldagen

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/carl-henrik-svenstedt-tal-pa-nationaldagen-2013>